

Karen Duve

Sisi

Uit het Duits vertaald door Hans E. van Riemsdijk

ROMAN

T
Z
A
R
A

*'Als mensen scherp uit de boek willen komen, zeggen ze:
"Napoleon was groots, maar heel meedogenloos." Dan denk
ik: veel mensen zijn meedogenloos, zonder per se groots
te zijn. Ikzelf bijvoorbeeld.'*

— Elisabeth van Oostenrijk-Hongarije

Inhoud

- 1 — Althorp ... 9
- 2 — Achter de honden aan ... 18
- 3 — De keizer 's morgens vroeg ... 26
- 4 — Slavin van haar haar ... 32
- 5 — Een treinavontuur ... 43
- 6 — Het nieuwe kapsel ... 53
- 7 — De Hohenembs Cup ... 66
- 8 — De voetwassing ... 77
- 9 — Pauline Metternich ... 91
- 10 — Anna ... 99
- 11 — Hotel Strauch ... 108
- 12 — De kwestie met de heer Pacher ... 115
- 13 — De nicht ... 128
- 14 — Gemzenjacht op de Traunstein ... 140
- 15 — Gödöllö ... 143
- 16 — Jagen te paard ... 155
- 17 — Rudolf ... 162
- 18 — De dag van Franciscus van Assisi ... 165
- 19 — De Pennants ... 175
- 20 — Het is niet altijd gemakkelijk ... 181
- 21 — De plaats aan haar zijde ... 185
- 22 — Het Kleine Souper ... 195
- 23 — Na-ijver ... 199
- 24 — De captain gaat op expeditie ... 209
- 25 — Dat akkefietje met dokter Fischer ... 214
- 26 — Afscheid van Middleton ... 219
- 27 — De vorige keizerin ... 225
- 28 — Een gesprek in het bos ... 233
- 29 — Op jacht met de keizer ... 237
- 30 — Koerier in de nacht ... 244
- 31 — Elemér ... 250

32	— Emmerich ...	255
33	— Groen schoeisel ...	256
34	— Geschenken ...	260
35	— Zwaarmoedigheid alom ...	266
36	— Rustimo ...	275
37	— Het verjaardagsfeest ...	283
38	— Die hele kwestie met Gisela ...	287
39	— Het verjaardagsfeest (vervolg) ...	295
40	— De aangelegenheid met Gisela's eerste kind ...	297
41	— Het verjaardagsfeest (nog een vervolg) ...	301
42	— Een opperhofmeester voor de troonopvolger ...	303
43	— Een ongevaarlijke echtgenoot ...	308
44	— Nog een beetje vrijheid ...	313
45	— Slot Solca ...	318
46	— Herfst ...	328
47	— De bruiloft ...	339
48	— Kerst ...	348
	— Een slotopmerking en een woord van dank ...	359
	— Bronnen ...	361

1 — Althorp

De Engelse vossenjacht beleeft zijn hoogtijdagen in deze tijd van het jaar. Het jachtgezelschap verzamelt vandaag om één uur. Het is nu twaalf uur en in groten getale stromen kijklustigen naar Althorp, het leigrijze landhuis van de vijfde graaf Spencer.

Het kasteel heeft zo zijn charmes. De voorgevel kan daar niet toe worden gerekend. Een eigenzinnige voorvader van de Spencers heeft het ooit vrolijk rode huis in tudorstijl laten bekleden met grijze stenen en plakte links en rechts van de entree vier Korinthische pilasters. Hoewel het nog winters koud is, schijnt er een maarts zonnetje. In dit licht maakt de *manor* een voorname indruk, met de glanzende paarden ervoor en al die ruiters met zwarte hoge hoeden en bonte tenues. De grijze façade snakt naar het uitbundige kleurenspeel van een jachtpartij. Het mistroostige landschap snakt ernaar. De Engelse winter snakt ernaar. De koude maanden blijven maar duren in Groot-Brittannië. Regen, mist, opperste verveling. Een parforcejacht brengt luister en sensatie.

Babbelend rijden de jagers, onder wie ook enkele dames, stapvoets wat op en neer voor het statige buiten. De paarden doen wat er van ze wordt verwacht: ze kauwen op hun bit, stampen en schuimen, en vertrappelen de gemanicuurde gazons. Grote, edele jachtpaarden zijn het, met ingevlochten manen en zorgvuldig gecoupeerde staart. Balancerend met zilveren dienbladen vol glazen lopen bedienden in livrei tussen de dieren door. Port voor de heren, sherry voor de dames. En brandy voor iedereen. De deelnemers aan deze jachtpartij hebben zich uitgedost met een zorgvuldigheid die niet groter zou kunnen zijn als ze voor een exclusief avondfeest waren uitgenodigd. Behalve dan dat het hier de dames zijn die zwart dragen. Hun rijjurken zijn hooguit donkerblauw of donkergroen. Zonder ook maar één uitzondering dragen de heren *hunting pink*. Natuurlijk zijn hun rokjassen niet roze. Vuurrood zijn ze, zoals het betaamt voor een rijjas. Al-

leen mag je dat niet zeggen. In Engeland mag je niet zeggen: 'Hij rijdt in het rood.' Nooit, nooit, onder geen enkel beding. Je mag zelfs niet denken aan rood, als je niet voor onbehouwen wil worden versleten.

Gewoonlijk dragen de mannen op een officieuze jachtdag zoals Lord Spencer die als patroon van de kennel in Pytchley in allerijl heeft georganiseerd, dat hunting pink eigenlijk nooit, maar omdat de keizerin van Oostenrijk vandaag van de partij is, kunnen ze zich moeilijk in een oud tweedjasje vertonen.

De graaf heeft zijn uiterste best gedaan geen ruchtbaarheid te geven aan de deelname van hare majesteit. Ze reist incognito onder een van haar vele andere, maar nooit gebruikte titels: gravin van Hohenembs. De keizerin wil met rust gelaten worden. Dat heeft Elisabeth van Oostenrijk er echter niet van weerhouden haar opperhofmeester, haar eerste hofdame, haar lijfkapster, haar lijfarts, haar stalmeester en haar Engelse rijleraar mee te brengen naar Althorp. Bovendien wordt ze vergezeld door zeven cavaliers uit het vaderland – adellijke hovelingen die stuk voor stuk voortreffelijke ruiters en ook allemaal opvallend knap zijn.

Zo eenvoudig is het dus niet om de aanwezigheid van de hooggeboren vrouwe te verbergen. Te meer daar het talent van Lord Spencer om iets interessants voor zich te houden eerder gering is. En nu hebben zich hier driehonderd jachtruiters verzameld en rondom hen wemelt het van nieuwsgierige leraren, echtgenotes, paardenhandelaars, geestelijken, winkeliers en nog erger volk, en overall versperren hun dogkarren en brikken met derde-rangspaarden de weg. Een paar gapers zijn gisteren al met de trein uit Londen aangekomen om met een beetje geluk te zien hoe de naar verluidt mooiste vrouw van Europa in een modderige sloot bij Pytchley belandt.

Dat speelt zich zoal voor het huis af.

Binnen de muren van Althorp, in de grote entreehal en de aangrenzende salon met walnotenhouten trap, stroomt een nog uitgeleener gezelschap in en uit om zich met smakelijke hapjes te sterken voor het aanstaande bloedbad. Daarbinnen ruikt

het naar punch, naar sigarenrook en net ingevet leer en ook een beetje naar paard, want sommige aanwezigen hebben er koppig op gestaan hun paarden persoonlijk hiernaartoe te rijden. De dames en heren schuifelen tussen de tafels door. Overal staan met wit linnen gedekte buffetten met borrelende waterketels, plateaus met sandwiches en glinsterende zilveren schotels vol rosbief, schapenvlees en alle andere denkbare delicatessen. Tussen dat alles verrijzen piramides van glimmend opgewreven appels en sinaasappels. En boeketten. Overal staan boeketten. De tafels met dranken worden nagenoeg overwoekerd door bloemen en bloesemtakken. De ferme hoeveelheden alcohol die de deelnemers aan de jacht naar binnen werken getuigen van respect voor het parcours dat hun te wachten staat. Boven het gewoel torenen twee bijna levensgrote slavenbeelden uit die met hun marmeren torso's uit de Tiber zijn getakeld en die nu – aangevuld met inktzwarte ledematen en koppen – naast de ingang op sokkels de wacht houden.

Opeens verstomt het geroezemoes.

'It's Her Majesty... the Empress,' wordt er gefluisterd. Iedereen wurmt zich de salon binnen, alle blikken glijden haastig over de trap omhoog. Want daar, op de bovenste trede, is de keizerin van Oostenrijk verschenen. Ze draagt een donkerblauwe rijjurk en is opvallend lang. Toch ziet ze er fragiel uit omdat ze ook heel slank is. Haar haar vertoont de beroemde rossige glans à la Titiaan. Langzaam daalt ze de treden af. Daarbij moet ze een beetje zijwaarts lopen omdat haar rok zo strak om haar heupen sluit. Eigenlijk is het eerder glijden dan lopen wat ze doet. Het wekt een zeer elegante indruk – de belichaming van majestieusheid. Iedereen zwijgt en buigt. Verder naar achteren staan de mensen juist reikhalzend op hun tenen. De schoonheid van de keizerin is legendarisch. En dat terwijl ze al achtendertig is. Haar gemaal, de Oostenrijkse keizer, heeft door de jaren heen het ene na het andere portret van haar laten maken, maar niet één van die beeltenissen is er ooit in geslaagd haar betoverende verschijning treffend weer te geven. Iemand die voor zo'n portret staat, zou kunnen zeggen: 'Goh ja, ze is inderdaad heel knap,

maar van mij zou ze wel wat voller mogen zijn, met wat lichter haar, en zie ik daar nu de aanzet van een onderkin?’ Maar als diezelfde persoon tegenover de keizerin in levenden lijve zou staan, dan spelen eigen voorkeuren opeens geen rol meer. Het gaat om veel meer dan om dat fraaie gezicht en dat fantastische figuur. Haar schoonheid is niet grijpbaar, lijkt een meter voor haar uit te zweven. Is het haar houding? Haar gratie? De manier waarop ze het hoofd niigt en met gesloten lippen glimlacht? Het enige wat zeker is, is dat je onafgebroken naar haar wilt kijken.

Achter Elisabeth van Oostenrijk-Hongarije komt haar zuster, de vroegere koningin van Napels, de trap af. Maar geen mens heeft oog voor de ex-vorstin. Noch voor haar echtgenoot Francesco, de wat sullige ex-koning der Beide Siciliën. Noch voor Elisabeths eerste hofdame of voor prins Ruffano of voor wie er verder nog met de keizerin naar beneden komt. Naast haar vervagen al die mensen in het niets.

Onder aan de trap wachten haar cavaliërs en de heer des huizes. Graaf Spencer stelt haar voor aan captain Middleton, die hij heeft uitgekozen om als haar *pilot* te fungeren, als haar gids en begeleider tijdens de jacht, iemand die haar veilig over alle hindernissen moet loodsen en eventueel met een kleine bijl de doorgang voor haar vrijmaakt. Middleton is geen mooie man. Hij heeft rood haar en is vrij gedrongen van gestalte. Je kunt hem maar ternauwernood middelgroot noemen. Toch is hij een elegante verschijning. Zijn hooggesloten jachtjas telt weinig knopen en is gesneden als een rokjas. Daaronder draagt hij de gebruikelijke witleren broek en zwarte laarzen met lichtbruine kappen en riempjes – om te strikken, niet om vast te gespen. De cavaliërs van de keizerin nemen hem met een vijandige blik op. Baron Orczy heeft voor de jachtpartij zijn officiersuniform aangetrokken, wat in Oostenrijk-Hongarije niet ongebruikelijk is. Tot zijn ergernis moet hij vaststellen dat hij met de lichtblauwe uniformjas en alle gouden tressen en koorden in deze omgeving veel wegheeft van een papegaai. De andere cavaliërs hebben zich al Engelse jachttenues laten aanmeten, maar ergeren zich kapot aan Middletons nonchalante elegantie.

Oorspronkelijke titel: *Sisi*

© 2022, Karen Duve

All rights reserved

© 2024 Uitgeverij TZARA / Standaard Uitgeverij nv

Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen

en Hans E. van Riemsdijk

www.standaarduitgeverij.be

info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland

New Book Collective, Utrecht

www.newbookcollective.com

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts

Opmaak binnenwerk: www.intertext.be

Auteursfoto: Kerstin Ahlrichs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 4045 5

D/2024/0034/88

NUR 302